

ART (Avian Rhinotracheitis) eli APV-tauti eli aMPV-viruksen aiheuttama ylempien hengitysteiden tulehdus

- Kalkkunalla käytetään nimeä Turkey Rhinotracheitis (TRT) eli kalkkunan ylempien hengitysteiden tulehdus
- Taudista käytetään joskus myös nimeä SHS = Swollen Head Syndrome eli ”Pään turvotustauti”, mikäli E. coli on mukana aiheuttamassa nimen mukaisia oireita

Aiheuttaja:

- Paramyxovirusiin kuuluva avian metapneumovirus (aMPV), josta tunnetaan alatyypit A, B, C ja D.
- Virus on herkkä kaikille yleisesti käytössä oleville desinfiointiaineille.

Isäntäeläin:

- Kalkkuna on pääisäntä, jolle virus aiheuttaa voimakkaimmat oireet. Tartuntaa voi esiintyä myös esim. kanoilla, fasaaneilla ja strutseilla, mutta oireet ovat usein lievemmat.

Esiintyvyys:

- Levinnyt lähes kaikkialle maailmassa.
- Tavattu ensimmäisen kerran Etelä-Afrikassa 1978, Euroopassa ensimmäiset tapaukset 1985. Esim. Englannissa levisi puolessa vuodessa koko maahan. Ruotsissa todettiin 1998.
- Suomessa oli yksi oireileva tautitapaus broileriemoilla toukokuussa 1999. Vastainelöydöksiä oireettomilla linnuilla on Suomessa ilmennyt vuonna 2005 ja uudestaan vuonna 2019. Näiden syytä ei ole varmuudella pystytty selvittämään, mutta ne ovat liittyneet uuden tutkimusmenetelmän käyttöönottoon.

Leviäminen:

- Helposti leviävä suoran kosketuksen (tartunnan saaneet linnut), luonnonlintujen, työkalujen, kuljetusajoneuvojen tai ihmisten välityksellä.
- Tartunnan epäillään leviävän myös tuulen välityksellä.
- Tartunnan saaneessa parvessa leviää nopeasti ilman välityksellä.
- Tartunnan leviämisestä munien kautta ei ole täysin varmaa tietoa, mutta riski on pieni, mikäli munat ovat ehjiä ja ne on desinfioitu asianmukaisesti.
- Muuttolintujen on epäilty levittäneen tartuntaa maasta toiseen.

Itämisaika:

- Ei tarkasti tiedossa, arvio noin 1 viikko (2-15 vrk).

Oireet:

- Nuoret (alle 15 vk ikäiset) kalkkunat herkimpiä tartunnalle, ja niillä myös kuolleisuus on korkein. Oireena silmätulehdus, nuha, hengitysvaikeudet ja aivastelu. Usein myös pään turvotusta. Sekundääri-infektiot vaikeuttavat taudinkuvaa.
- Vanhemmilla kalkkunoilla munantuotannon lasku ja vaaleat ohutkuoriset munat.
- Kanoilla oireet vastaavia, mutta lievempiä. Aikuiset kanat voivat olla oireettomia.

Hoito:

- Ei hoitoa.

Ennaltaehkäisy:

- Yleiset [siipikarjatilän tautisuojausohjeet](#) koskien eläinten ostoa, vierailijoita, suojautumista villilinnuilta yms.
- [Tautisulku](#)
- Ole aina yhteydessä ETT:lle, kun suunnittelet siipikarjan tuontia.
  - Varmistetaan tuontilintujen alkuperäparven tautivapaus, pyydetään emojen rokotustodistus ja tutkitaan tuontilinnut ETT:n ohjeiden mukaan tuontikaranteenissa Suomessa (tutkimukset oireettomissa parvissa keskeytetty vuonna 2019 diagnostiikan ongelmien vuoksi).
- Rokotus on yleisesti käytössä Euroopan siipikarjayksiköissä. Suomessa siipikarjaa ei rokoteta ART/TRT:n varalta.

Vastustus:

- Tauti ei ole EU:ssa virallisesti vastustettava eläintauti.
- Suomessa ART on lakisääteisesti vastustettava, valvottava eläintauti. Tautikohtaista asetusta ei ole annettu, joten tautitapauksissa toimitaan eläintautilain nojalla. Toistaiseksi pelkästään todettujen vasta-aineiden perusteella oireettomille parville ei ole annettu rajoittavia määräyksiä.
- Aina epäiltäessä aMPV-tartuntaa parvessa oireiden perusteella on otettava yhteyttä virkaeläinlääkäriin.
- Oireilevista parvista on aina otettava näytteitä tutkittavaksi aMPV-tartunnan varalta. Ruokavirasto tutkii näytteet vasta-aineiden varalta; viruksen osoitus PCR-menetelmällä ei ole Suomessa mahdollista, mutta Ruokavirasto välittää näytteet tarvittaessa ulkomaiseen laboratorioon.

Lisää tietoa ART-taudista löytyy [Ruokaviraston nettisivuilta](#).